

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K, za pol leta 5 K 40 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne preste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserat. Enostopna petlit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 30 vin., večkrat po dogovoru.

8. števil.

V Ljubljani, v sredo, dne 27. januarja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Dunajska cesta števil. 20.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 3 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Resna politična naloga.

V narodnjaški zmedenosti, ki vlada na Slovenskem, je bila doslej socialno-demokratska stranka edina, ki je korakala ravno in zavedno jasnemu cilju napoti. Obe meščanski stranki sta storili doslej za zmedo in za razvnetje strasti, kolikor sta le mogli; upijali sta duhove, da je med njunimi pristaši in med indiferentnimi sloji izginilo vsako jasno spoznanje političnega in narodnega vprašanja, a dali jim niste niti teoretičnega programa za rešitev narodnega vprašanja. Leta in leta se vznemirja slovensko ljudstvo s posameznimi narodnimi zahtevami, prepornimi točkami, pritožbami in tožbami, a kako si zamišljajo narodni voditelji bodočnost slovenskega naroda, to je tajnost, katere se sami ne znajo razvozljati. Sliši se včasih pač beseda o «Zedinjeni Sloveniji», a vsebina besede je tako nedoločena, tako nepojasnjena, da si vsakdo lahko misli, kar si zna in hoče.

Jasnost ima v tem oziru resnično samo socialna demokracija, edina politična stranka v Avstriji sploh, ki ima tudi stvaren in strogo določen naroden program. Nobena stranka ne more pokazati kaj podobnega kakor brnski program avstrijske socialne demokracije.

Jedro tega programa je narodna avtonomija in demokratično načelo. Na Slovenskem je vodila doslej socialno-demokratska stranka takorekoč edina boj za te cilje in zlasti «Rdeči Prapor» je storil za propagando te ideje, kolikor je največ mogel.

Ko je bil maja meseca leta 1907. izvoljen prvi državni zbor na podlagi demokratizirane volilne pravice, smo rekli, da bo ena njegovih najvažnejših nalog ureditev narodnega vprašanja. Če bi bilo v tej državi kaj politične logike, bi se bile morale prav meščanske stranke, ki nastopajo, kakor da so vzele narodnost v zakup, lotiti tega vprašanja. Toda že ob prvem sestanku novega državnega zbora smo povedali, da čaka ta naloga na socialno demokracijo, ki bi imela kot razredna in eminentno gospodarska stranka največ pravice, prepustiti skrb za ureditev narodnih razmer nacionalnim strankam.

Zgodilo se je, kakor smo napovedali. Nacionalna napetost v državi se je od otvoritve parlamenta še povečala; meščanske narodne stranke so znašale polena na kupe in so podžigale. Za rešitev narodnega vprašanja se ni oglašala nobena.

Zdaj so nastopili «breznarodni» socialni demokratje. V državnem zboru so vložili nujni predlog, ki ga objavljamo na drugem mestu, namenjen rešitvi nacionalnega problema.

Socialno-demokratska zveza ima dovolj moči, da vloži predlog. Sama pa nima toliko članov, da bi s svojimi glasovi lahko izpremenila predlog v

sklep. Usoda njenega dela je odvisna od spoznanja in od volje drugih strank.

Če pogledamo na položaj v državnem zboru, lahko konstatiramo, da imajo sedaj Slovani svojo bodočnost v svojih rokah. Pokazati se mora, ali hočejo res narodni mir na podlagi narodnih pravic, ali pa žive edino od narodnih preprirov. Slovani imajo v državnem zboru tako številno moč, da s pomočjo socialnih demokratov, drugih nenemških narodov in tistih Nemcev, ki stoje na stališču narodne avtonomije, lahko privedejo ne le predlog socialnih demokratov, ampak tudi načelo narodne enakopravnosti do zmage.

Brez pritiranja se lahko pravi, da je za avstrijske narode zdaj zgodovinski trenutek. Socialni demokratje so jim pokazali pot; dali so jim sredstvo v roko. Od njih pa je odvisno, če ga bodo hoteli in znali prav porabiti. Če zdaj ne store tega, ne bo živ krst več verjel njihovim narodnjaškim deklamacijam.

Pazili bomo!

Državni zbor.

V četrtek je imela zbornica pikantno razburjenost. Ko se je glasovalo o nujnosti dr. Kindermannovega predloga, ki zahteva za neko lokalno železnico na Češkem samonemške napise, so nemški socialni demokratje zapustili dvorano in tedaj se jim je zgodilo to, česar so najbolj vajeni slovenski socialni demokratje. Nemški nacionalci so jih namreč jeli obsipavati z narodnimi izdajalci in s podobnimi priimki. Kraval je bil precejšen, pa ni našim nemškim sodrugom prav nič imponiral.

Ko se je podela rabuka, je prišel na dnevni red nujni predlog poslanca Kaline, ki zahteva zakon za podporo in oskrbo vdov in sirot v vojni padlih vojakov.

Poslanec Kalina

je vtemeljeval svoj predlog s stališča človečnosti. Statističnih podatkov ni mogel dobiti od vojaške uprave, misli pa, da 9 do 10 milijonov kron zadostuje za uresničenje njegove zahteve.

Poslanec Malik

je dejal, da je navada, če umre vojak, prodati njegovo malenkostno lastnino za pokritje pogrebniških stroškov. Dalje pripoveduje o petih gojencih vojaške akademije v Dunajskem Novem Mestu, ki so prestopili od katolicizma na protestantizem pa so bili zaradi tega izgnani.

Poslanec sodrug Pik

tolmači načelno stališče socialne demokracije. Stranka mora predvsem protestirati z vsemi sredstvi proti vojni in proti neodgovorni politiki diplomacije. Ker mora stranka vpoštovati dejanske razmere, soglaša s predlogom poslanca Kaline, da se s tem predlogom ne izpolnjujejo vse pravice vojaških oseb in njihovih družin. Socialno-demokratska stranka zahteva popolno zagotovilo teh pravic ne le za slučaj vojne, temveč tudi za mirno dobo. In ker je vojna uprava že uravnala pokojnine vojaških gazistov ter njihov vdov in sirot, je njena sveta dolžnost, zagotoviti tudi družinam padlih delavcev pokojnine. Socialno-demokratska stranka bo zahtevala, da se reši to vprašanje tudi v prid onim aktivno služečim, ki so v mirnem času izgubili zdravje ali življenje, na ta način, da se določi zaostalim primerna renta. To zahteva stranka tudi za nadomestne rezerviste in za tiste vojake, ki so prišli vsled slabega ravnanja ob zdravje ali življenje. Glasovali bomo za predlog, ker bo to morda povod za reforme; vedno pa moramo na-

glašati, da se socialno-demokratska stranka načelno bojuje in se bo bojevala zoper militarizem.

Brambovski minister pl. Georgi

je polemiziral z Malikom in je dejal, da poda o njegovih trditvah natančnejša pojasnila. Že zdaj pa pravi, da je pri vojaštvu vse eno, katere vere je kdo. Kar se tiče predloga, pravi minister, da zakon o vojaški preskrbi iz leta 1907 že obsega, kar zahteva predlog. Pokojnine za vdove so pač zelo nizke, ampak če se računa, da pade na veliki vojni 20 do 30.000 mož, je svota za pokojnine zelo visoka.

Poslanec sodrug Höger

pravi, da bodo socialni demokratje glasovali za predlog. Od leta 1848. se ni izdala ne ena naredba, ki bi se bila ozirala na vdove in sirote padlih vojakov. Kar se je zgodilo, je zahtevati edino privatnemu dobrotelstvu. Vojne zadnjih desetletij kažejo, da se pomnožujejo žrtve od vojne do vojne. Sedanje vojske, ki štejejo na milijone vojakov, so opremljene z najbolj rafiniranimi stroji za umor v velikem. Tudi vdove, katerih edini sinovi so padli na vojni in nezakonski otroci padlih vojakov bi morali biti deležni preskrbe. Če se z novimi bojnimi sredstvi, s strojnimi puškami in z novimi topovi, ki so tako konstruirani, da se z njimi takorekoč lahko okrog ogla strelja, uničuje na tisoče več ljudi, je tudi država dolžna, za padle več storiti kakor doslej. Seveda bi bilo socialnim demokratom najljubše, če sploh ne bi bilo več vojne. Ker se pa zdi, da sedanji družabni red ne more živeti brez vojne, se mora računati s posledicami ter jih oblažiti kolikor se da. Če se ima denar za vojno, se mora imeti tudi denarja za žrtve. Oškodnina pa mora biti postavna pravica, ne pa nekakšna miloščina, kakor v naredbi iz leta 1907. Če je brambovski minister danes izjavil, da ostane pri tem, kar se je vpeljalo leta 1907, se mora obžalovati tako govorjenje vlade, kateri so dnevi šteti. Vlada ne more enostavno ukazovati poslancem, kaj imajo storiti. Za žrtve militarizma se mora zadostno poskrbeti, sicer se lahko zgodi to kar na Ruskem, kjer so tako dolgo prezirali one, ki so prišli vsled vojne v bedo, dokler si niso z velikansko ustajo priborili svojih pravic.

V petek so se zopet producirali nemški «radikalci», ki prekašajo v surovosti vse. Že davno pred počitnicami so vložili nujni predlog zaradi tistih dogodkov na dunajski univerzi, pri katerih so italijanski dijaki streljali. Takrat je bila stvar še sveža, pa je bil nujni predlog kolikor toliko razumljiv. Danes so se strasti ohladile, dijaki so v sodnijski preiskavi, zato je bil nujni predlog nepotreben. Še bolj nepotrebne pa so bile psovke nemških radikalcev, ki so vsemu parlamentu na sramoto.

Začetkom seje se je nadaljevala in zaključila razprava o Kalinovem predlogu zaradi vojaških vdov in sirot ter je bila sprejeta nujnost in na to tudi predlog.

Potem je prišel na razpravo Mühlwertov predlog, ki zahteva od vlade garancij, da se taki dogodki kakor lani, ne ponove več in da se bo varoval nemški značaj dunajskega vseučilišča.

Poslanec dr. Mühlwerth

je «vtemeljeval» predlog z mešanimi napadi na Italijane ter je nagovarjal Nemce, naj ne dajo nič podpore žrtvam potresa v Kalabriji in Siciliji!

Poslanec sodrug Niesner
mu je zaklical: Sram Vas bodi takega stališča! Spričo take nesreče pa tako govoriti!

Zdaj se je vmešal še Vsenemec Stransky in je začel pobalinsko napadati sodruga Niesnerja.

Poslanec Bugatto
je govoril proti predlogu.

Poslanec sodrug dr. Renner
je imel potem jako temeljit govor po kateremu posnemamo najvažnejše misli:

Trajnih garancij za mir se ne bo doseglo z nujnim predlogom, temveč le potom zakona in le v zvezi s celotnim narodnim vprašanjem. Socialno-demokratska stranka obžaluje dogodke na vseučilišču in obsoja zlasti rabo samokresov, mora pa konstatirati, da je marsikaj razumljivo vsled velikanskega vnetja v narodnih vprašanjih. Najmanj se smejo pritoževati tisti, ki sami največ store za prenapetost v nacionalnih rečeh. Glavni krivci so na vsak način avstrijske vlade, ki ravna v vprašanju italijanskega vseučilišča brez zmisla. Strah pred italijansko fakulteto v Trstu izvira iz največ malenkostne strahopetnosti in dvorsko-klerikalnih obzirov. Socialni demokratje stoje na stališču, da ima vsak narod pravico do izobraževalnih zavodov in sicer tam, kjer so njegova kulturna središča. Kršćansko socialna stranka je v zadnjem času slavno in demonstrativno izrekla, da smejo biti na Dunaju izobraževalni zavodi samo z nemškim učnim jezikom. Najbrže torej premodrli gospodje ne bodo par tednov pozneje glasovali za italijansko vseučilišče na Dunaju. — Kjer se razvijajo narodi na tesnem prostoru, so konflikti neizogibni. Zato priznava socialna demokracija jasen naroden program, ki zahteva za vsak narod državno enoto, svobodo in pravico svojega odločevanja, bodisi v samostalni narodni državi, ali pa kjer to vsled zgodovinskih in dejanskih razmer ni mogoče, v okviru zvezne države. Ne ogibamo se torej narodnemu vprašanju, ne moremo pa dovoliti, da bi narodni boj oviral vse naše javno življenje. Pogum imamo, biti zagovorniki narodnega mira! Praktično naj se začne z rešitvijo narodnega vprašanja in nikomur naj se ne pusti izgovor, da bi se mogel odtegniti potrebi narodne sprave. Pri tem mirovnem delu smo pripravljeni, sodelovati z vso močjo. Nikakor pa ne moremo trpeti, da se zapostavlja gospodarstvo, socialna politika in kultura v tej zbornici, kakor se godi že desetletja. Kar se tiče nemškega značaja vseučilišča, bodi povedano, da po avstrijskih zakonih ni nemškega naroda, ni nemškega vseučilišča, ampak po postavi so sami Avstrijanci in avstrijski zavodi in vse, kar je v Avstriji, je skupna lastnina vseh. Šele če se enkrat postavno določi narodna last glede na vseučilišča, se bo tudi lahko zahtevalo izvrševanje zakona. Socialni demokratje bodo glasovali proti nujnosti.

Pri glasovanju je bila nujnost odklonjena.

Potem je prišlo pet nujnih predlogov obenem na razpravo in sicer:

Wolf o nevarnosti, v kateri žive nemški dijaki v Pragi;

Fresl o preganjanju čeških manjšin na severozapadnem Češkem;

Lisy o preganjanju čeških manjšin na severovzhodnem Češkem;

Choc o odstranitvi češkega namestnika grofa Coudenhova;

Sternberg, da se prepove po vsej Avstriji dijakom nositi barve (čepice in trakove.)

Prvi govori poslanec Wolf,

ki razmetava na vse strani svoje surovosti in neslanosti.

Za narodno spravo.

Socialni demokratični poslanci Seliger, dr. Soukup, Daszynski, Tittoni in Vitijk so vložili v državnem zboru nujni predlog.

«Težka industrialna kriza, naraščajoča brezposelnost, draginja živil in stanovanj obremenjujejo delavstvo. Z največjo nevoljo vidi delavstvo vseh narodov, da se tako v resnem času ljudsko zastopstvo z neplodnim narodnim bojem ovira v delu za nujne gospodarske in socialne probleme.

Z bojem za posamezna vprašanja, z bojem za same simbole narodne moči in časti se ne more ustanoviti narodu mir. Meščanske stranke so pustile v desetletja trajajočem narodnem boju najvažnejše narodno vprašanje nerešeno: Zavarovanje narodnih pravic z zakoni. Pravice narodov počivajo danes na naredbah, ki se

vsak čas razglase za neveljavne, na šegah, ki se vsak čas ovržejo, na sodnijskih razlagah, ki se vedno mažejo. Noben narod ni varen svojih pravic. Narodni mir se samo z zakoni lahko utemlji; zagotoviti se more le s pravnimi uredbami, ki odgovarjajo potrebam vseh narodov; sočasno s socialnim zakonodajstvom se mora torej izvršiti delo za vstvarjenje pravnih določb in pravnih uredb, s katerimi se utemlje pravice narodov. Ti zakoni morajo zagotoviti vsakemu državljanu pravico, priznavati in izražati svojo narodnost; te pravne uredbe morajo vsakemu narodu zagotoviti pravico samoodločevanja.

Tudi za vprašanje narodnih manjšin se mora končno najti zakonita rešitev. Manjšine se morajo zavarovati pred vsakim nasilstvom. Boja med narodnimi večinami in manjšinami ne smejo vlade, katerih nesposobnost in nedelavnost je soodgovorna za nacionalno gonjo, zlorabljeni za tlačila policijska sredstva.

Uvažuje, da morajo vsi predlogi, ki posegajo samo po posameznih vprašanjih iz celote narodnega problema ostati neplodni in da odtegujejo le parlament njegovim socialnim in gospodarskim nalogam;

uvažuje dalje, da se zakoni in pravne ustanove, s katerimi se imajo uresničiti narodne pravice, samo v soglasju zastopnikov vseh narodov lahko vstvari, da je torej potreben skrben pregled in posvetovanje, predlagajo podpisani:

Zbornica poslancev naj sklene:

Izvoli se odsek dvaindesetih članov, ki dobi nalog, poročati o predlogih, ki so na razpravi ter o predlogih in vladnih načrtih, ki so pričakovati o podobnih predmetih ter predložiti zbornici zakonske načrte o uravnavi narodnih razmer, zlasti o pravicah narodnih manjšin.»

O narodnem boju.

Znani nemški pisatelj Peter Rossegger piše v svojem listu «Heimgarten» o nacionalnih bojih. Njegov članek je namenjen v prvi vrsti nemškim hujšakcem, a njegova vsebina je primerna vsem šovinistom. Rossegger piše:

«Kakšna nesreča, ta boj narodov, ki smo ga doživeli, ki tako surovi in greni naše življenje in mu jemlje vse dostojanstvo! Rasa! Kri! Kdo izmed nas bi mogel reči: Moja kri je čisto germanska. Mi pa: Moja kri je čisto slovanska? Če bi se mogle kapljice naše krvi kemično preiskati, bi doživeli kuriozna presenečenja.

Ostane torej samo razlika jezikov, kakor so se, dejal bi, bolj slučajno ohranili v raznih krajih. Ali ni to večinoma boj za črke, ki se vodi z blazno okrutnostjo?

V glavnem so interesi ljudi in narodov vzajemni. Pravi konflikti tiče v gospodarskem življenju in sicer v posameznem narodu prav tako kakor med raznimi narodi. Čemu torej boj zaradi jezikov? Prava pregrešna vojska je to.

Boj za duševno blago naroda, to bi bilo nekaj. A na taki moralni višavi niso naši sedanji nacionalni boji.

Nizki interesni boji so to, ki jih vodijo osebnostna sovražstva. Delo zapeljevanja je večinoma ta boj. So ljudje, ki hočejo boj za vsako ceno.

Ne, odkrito moram reči: Zvestobo do lastnega naroda sem si drugače zamisljal. Kakšen nacionalizem je to, ki gre vedno le za tem, da bi napravil svojemu narodu in drugim narodom čim več sovražnikov?

Rossegger in socialni demokrat. Nemški narodnjaki so ga vedno pristevali sebi. A če bi socialni demokrat zapisal kaj takega, bi mu rojaki - narodnjaki kmalu vrgli izdajstvo v obraz.

Univerza v Trstu.

Konec.

Ali najlepše je to, da se zdaj, ko je vendar povsod skrb za ljudi iz mase, za njih omiko in boljše izhajanje prva skrb mož in žen, ki čutijo v sebi nagon, pomagati rojakom, — na Slovenskem in Hrvaškem o naših rojaki-delavcih govori in piše, kakor bi bili inferiorna rasa. Neka aristokracija se hoče pojavljati, ki pa izhaja vsa iz mase, vsaj po starših. Seveda je je treba, ker je grajska in uradniška vnetja za tujino. «Kdo mi bo škornje snail!» — Na Danskem imajo že dalj časa visoke šole za mase, pri nas pa v novejšem času pišejo tudi slov. liberalci o tem malem številu naših ljudskih učiteljev, kakor bi bili še ubogi mežnarji prejšnjega stoletja, ali pa tlakarski kmetje pod kakim grofom. To je pač kaj groznega, taka dohtarija! — Na Nemškem živi neki Bebel, je živel neki Auer in žive drugi soc. demokratje, ki so postali voditelji, pisatelji prve vrste, pa so bili rokodelci in fabrični delavci.

Slovenci, Dalmatinci, Hrvati imajo do leta 1848 isto zgodovino, kakor Danci. «Jahrttausendlang ist die gläubige Herde wirklich blos Füllsel von Staatsformen, oder richtiger, willenloses Machtobjekt herrschender Priesteroligarchien gewesen.» — Toliko nas je Slovencev z Dalmatinci, kakor Dancev, zemljo imamo pa boljše, ugodnejše pa podnebje. Imamo dosti krme za govejo živino, lahko pridobimo krme po osušenju dolenskih travnikov še več, imamo polja za krompir, peso, koruza uspeva pri nas. Mlekarne — velika svinjereja — reja kureline bi nebeško lepo uspevala; imamo pa tudi vsakovrstnega sadja. Vinograde smo obnovili, to je res, in morebiti je to krivo, da zaostajamo. Gotovo dosti je vzroka za zaostajanje v vinogradu, pa tudi v nas samih. «Narod», «narod», čitalnice, sokol, plesi, nabiranje za Ciril Metoda i. t. d., za vzgojo našega kmeta in delavca pa ne storimo nič, skoro nič ne storimo za povzdigo našega gospodarstva; tuji prihajajo, tuji zanjejo. Pa ni težko dandanes kaj prida započeti v gospodarskem oziru, ko so Švicarji, Danci, Angleži, Nemci že pokazali, kako je treba delati, da se narod obogati in postavi tako na lastne noge. Bog ve, ako je 10 Slovencev bralo Pestalozzija, ali izborne knjige o združništvu, ali kaj, kar so delali in povzročili dobrega za svoje narode socialisti!

Advokatov, duhovnikov imamo vse polno. To so naši fabrikanti, to so naši učitelji in gospodarski vodniki. Kmet je priden, v Ameriki zasluži toliko, da popravlja stara poslopja, zida nove cerkve, plačuje nekaj dolga, ali zadolžen je vendar le grozno. Kaj je zadolžena kmetija! — Dolg se podeduje naprej, kmet se zadolžuje nanovo, ako ni večjih dohodkov za dote dedičev.

Kaj bi kmetija na vsem avst. slovanskem jugu ne stvarjala premoženja, ako bi bila le količak vravnana po danskem vzgledu! Malostevilni Danci so v 30 letih vstvarili veliko industrijo, veliki promet produktov svoje kmetije in industrije po daljnem svetu. Ali smo Slovenci, Dalmatinci, Hrvatje in avst. Srbi tako neumni ljudje, da ne premoremo nič? Danci so si pomagali sami, države niso prosili milodarov, bila je revna. — Prosim gospodje, ki mislite, da nas bodo rešile deklaracije o vseslovanstvu, ta majhna Danska je začela po vzgledu Pestalozzija, po izgledu angleških združnih socialistov najprej z delom omike mas in izboljšanja gospodarstva. Veliko milijonov denarja so ti danski kmetje porabili za uredbo svojih zadrug in danes so že plačali vse dolgove in so že tudi aktivni kmetje in industrialci in tudi že bogati. Danci so protestanti in mi Slovenci smo trdi katoliki, ki so inferiornější po vsem svetu napram protestantu in židu v vseh ozirih, posebno pa v gospodarstvu, ali tako hudo zabiti Slovenci in južni Slovani vendar nismo, da bi nič ne premogli! Slovenci smo imeli doslej le par slabo obiskanih realk, dosti pa gimnazij, katere so le vzgajale juriste in teologe. Še to malo inženirjev, brez katerih sploh ne moremo biti, moramo importirati iz Češke in iz nemških krajev; brez laških zidarjev mojstrov in zidarjev se pa ne postavi pri nas ne ena večja hiša. Kar je fabrik, je po večjem v nemških ali laških rokah. Velika kupčija na morju je po večjem v laških rokah.

Brati je bilo, da so avst. dinastični krogi za to, da se politično združi avst. slovanski jug. Stavim kaj, da se bodo našli Slovenci, ki bi se protivili zedinjenju avst. slovanskega juga, zaradi tega, ker bi nemara Čehi potem bili bolj osamljeni v dunajskem parlamentu, ali tudi nemara zaradi tega, da katolicizem ne bi trpel v ostali cislitaniji po Nemcih, ki vlečejo v mestih v protestantizem. Gotovo bi bilo najti tudi nekaj Slovencev-voditeljev, ki bi ne hoteli privoliti, da se tako Slovenstvo reši, rajši naj ga zaduše Lahi in Nemci.

Vzel sem gospodarski razvoj na Danskem kot predmet tega spisa, da razkažem, kaj je ta mali narod, prebivalec ob morju, storil tekom komaj pol stoletja — in kje smo mi Jugoslovani, kje mi mejasi Nemcev in Lahov, Slovenci in Dalmatinci. Nas je približno toliko, kolikor Dancev, toliko imamo zemlje. V najugodnejšem podnebju živimo. Kaj vsega ne bi mi pridelavali na naši zemlji, kaj bi ne mogli storiti kot rokodelci, industrialci! Le stojmo fabrike v naših kronovinah in celo tiste, ki so last naših rojakov in pogledjmo, kako naš rokodelc izumira. Pogledjmo v naša mesta, trge! Goštilničar in kramar, to je po večjem vse; to pa je lahko vsakdo v takih malih razmerah. In kmet! Nekaj se giblje proizvodjalnih združenj na kmetijstvu

Bog daj srečo! — Naši duhovniki so krščanski socializem Angležev Maurice, Ludlow, Neale, Kinsley razumevali kot bojno sredstvo proti slov. liberalizmu. Ta liberalizem je imel za spremstvo tudi naše trgovstvo. To se je hotelo ubijati s konsumnimi zadrugami. Merodajni liberalci niso smeli kaj ziniti o zadrukah, da ne ujeze naših trgovcev in tako smo pač zaostajali. Vzeti je bilo kat. duhovništvu vodstvo zadrug iz rok in začeti s proizvodnimi zadrugami. Veliki čas je našel majhne ljudi! Tako je edino resilna zadruga misel prišla na naši kmetiji ob kredit. Seveda z duhovnikom gre vse lažje. Dobro, pa bi se v doseg tega namena bojevanje z njimi ustavilo; — le ta namen bi bil toliko zatajevanja vreden. Slovenstva ne bo v sedanjem času rešil trgovec, meščan, ozreti se moramo samo na maso. In tedaj vprašam, koliko je storil protestantovski škof Grundtvig za dansko maso, za ljudstvo in koliko naš kat. Slomšek in drugi, ki so se pozneje izigrali kot kršč. socialisti? Posojilnice! — To je vse. Ali zadruge, ki pomagajo vzdrževati posojilnice, katerih denar služi uživiljanju industrije, zadrugne kmetije, ki daje obema denar za večja podjetja, take so kaj vredne, ali manj take, ki le pomagajo zadolžiti se in teh proizvodnih zadrug je pri nas res veliko.

V času živimo, v katerem je treba vsakemu narodu in posebno vsemu Jugoslovansvu jako omikanih mož in tudi žen, obče in strokovno dobro omikanih, da spravijo naš v blatu tičoč voz na gladek tir. Visoke šole nam je treba v domačem kraju, visoke šole pa, ki ne družijo samo teh trideset slov. juristov akademikov, ampak visoke šole v mestu, kjer se lahko zbira in uči veliki del južnoslovanske mladosti. Na taki šoli bo veselo tekmovalje, zanimanje za širšo našo domovino, zanimanje za vse, kar se dogaja drugod med razvitejšimi narodi. Ta visoka šola more biti le v Trstu. Na visoki šoli le v tem mestu bodo tudi učitelji imeli več pomena, se bodo morali učiti in izvežbati za omikanejšo poslušateljstvo in fantje bodo živeli v velikem mestu, kjer se bodo igranje naučili več jezikov in prišli na krušna mesta z večjim duševnim obzorjem. Slovanski jug je velik, pa je zanemarjen. Delo za ta slov. jug zahteva, da se tisoč dobrih glav vsake 4 leta poda ven v ta svet ledino orat. Trst naj bo jugoslovanski Kopenhagen v vsakem oziru. Može, ki so pomagali vstvarjati veliko gospodarstvo na Danskem, so si stavili velike naloge in predvsem so pomagali ustvariti delavce, ki se boje tujine. Še teh kolov nismo podrli, ki nas lotijo Slovence mej sabo. Seveda, kdor misli na Ljubljano, Trst pa prepušča Lahom, ta ne bo izbil teh kolov. Da le ima Ljubljana kaj vatlov žameta v trgovinah in nekaj šampanjca za plesne veselice, pa je že vse dobro.

Ako hoče rešiti naša dinastija Trst, Primorje, jadransko morje, nas ne sme prepuščati Lahom ali Nemcem; mi smo glede Trsta najvažnejši ljudje; nas je treba jemati predvsem v poštev. Ako imamo možgane v glavah in ne žaganja, bomo z vsemi močmi delali na to, da se izvrši politično zedinjenje vsega avst. slovanskega juga; v institut za bebce v Kainbach pa se morajo poslati tisti, ki bi se protivili temu.

Vseslovanstvo! Bežite no, v svoji hiši napravimo prej red, uredimo si tu dobro gospodarstvo. Naj se ne glasi vedno: vseslovanska be-racija! — Lahko imamo toliko renegatov, ker ne skrbimo za procvit gospodarstva; z reveži se ne brati rad kdo; lahko upravljajo politično in uradujejo kot justični uradniki nemški ljudje, lahko tujci mej nami nosijo glave po koncu. V bogatem našem gospodarstvu bodo tujci taki, da jih ne bode razločevati od rojakov.

In tedaj zopet slovanska univerza v Trstu s tega stališča; s stališča razširjenja, povzdige gospodarstva moramo stremeti za tem, da dobimo univerzo v Trstu! — Kopenhagen ima univerzo, ne pa kako manjše dansko mesto. V Kopenhagnu imajo industrijo, imajo kmetake zadruge in svoje centrale za promet. Ob morju je veliko gospodarstvo in tam dobe mladeniči, ki kaj vidijo v svetu, misli in nagon k delovanju v praktičnem življenju. Vseučilišni učitelji morajo kazati teoretično pota k praktičnemu delu; kje drugod zamore jugoslovanski učenjak postati boljši učitelj naše mladosti, kakor v Trstu, kjer mu vsak dan donša novih motivov in tako mladeniču, vseučiliščniku! In popolne visoke šole zamorejo biti v Trstu. Na vseučilišču naj ima mladenič priliko, da dobi občno omiko, da pregleda tudi lahko v naučne dvorane

drugih vednostnih disciplin. Pregled vseh disciplin je velevažen v vzgoji za praktično življenje. In dobro, tukaj v Trstu pokaži Jugoslovani, ako si kaj vreden kot vseučiliščnik, bodisi kot profesor, bodisi kot učenec, tukaj tekmuje z Lahom, nauči se laščine, pogled veliko laško literaturo, pokaži, ako si kaj vreden! Ako tukaj ne zmagas, tudi drugod ne bodeš izpodrinil Nemca in njegovo po nemških vladah podprto meč v naših krajih.

Dr. Slanc.

Sodrugi! Podpirajte in širite „Rdeči Prapor“. Pridobite novih naročnikov! Na delo za centralno glasilo stranke.

Politični odsevi.

O razpustu državnega zbora se je zopet govorilo zadnji čas. Vlada izjavlja, da so vse take govorice neosnovane. Bilo bi tudi težko razumljivo, kako bi vlada utemeljila tak korak, zakaj državnemu zboru se ne more očitati, da ne dela toliko, kolikor mu vlada omogoča. Seveda je vedno nekoliko takih gospodov, ki žele razpust parlamenta tako kakor častniki žele vojne.

Spravna konferenca radi českega vprašanja je padla v vodo, največ zaradi tega, ker so nemški nacionalci odklonili sodelovanje. Vlada prikriva svoje blamažo na ta način, da razglasa, da se je konferenca — odložila. Pa menda bo sklicana spet o — sv. Nikolu.

Štajerski volilni red za deželni zbor, ki je bil sprejet v zadnjem zasedanju, ni predložen v sankcijo, temveč ga je vlada vrnila deželnemu odboru z zahtevo, da se izpremeni neki paragraf, ker so po zakonu dokumenti prosti pristojbin. Po sklepu deželnega zbora ima deželni odbor pravico, da sam izvrši take male izpremembe, tako da se bo zakon, čeprav z zakasnjem, lahko predložil v sankcijo.

«Bumel» nemških študentov je še vedno povod trajnemu razburjenju v Pragi. V nedeljo so bile zaradi dijaškega sprehoda zopet velike rabuke, ki so se končale s tem, da je policija z žandarmerijo razgnala ljudstvo. Za resnobo življenjskih pojmov sodobnega človeštva je res slabo znamenje, da take neumne trakarske afere lahko cele tedne in mesece vznemirjajo mesta, dežele in narode.

Zagrebsko sodišče, odnosno hrvatska vlada, je zahtevala od ogrskega državnega zbora izročitev srbskih poslancev Pribičevića, Banjanina in Budisavljevića, ki jih toži državno pravdnistvo zaradi «veleizdaje». Izročitev se je odklonila, ker material, ki ga je priložilo sodišče, ne dokazuje nobene krivde. To je nova blamaža za Rauchovo vlado.

Proti obtožnici zaradi veleizdaje so srbski obtoženci vložili ugovor, ki ga je sestavil znani odvetnik dr. Hinković. Ugovor pobija obtožnico juridično in stvarno ter ostro kritizira trditve in razloge državnega pravdnika glede na posamezne obtožence, ki jih samo pavšalno sumiči, ne da bi se za ta sumničenja navedli kakršnakoli fakta. Dr. Hinković pravi, da bo predsednik sodnega dvora pri obravnavi vsakemu osumljencu posebej šele moral povedati, česa ga dolže. Nadalje ironizira obtožnico, ki zatrjuje, da so obtoženi Srbi hoteli Bosno in Hercegovino iztrgati iz «edinstvene državne zveze»; ta pa je obstajala do l. 1866 in se je zvala «der deutsche Bund». Državni pravdnik torej toži Srbe, da so hoteli Bosno iztrgati iz tiste «edinstvene državne zveze», ki se ji pravi «der deutsche Bund» in ki je že l. 1866 prenehala eksistirati. Nadalje naglašja, da je cirilici, ki se v obtožnici tudi proglašja za «veleizdajstvo», z zakonom iz leta 1887, podpisanim od kralja, priznana enakopravnost z latinico. Glede Nastičevih «razkritij» naglašja ugovor, da nimajo v stvarnem oziru nobene veljave, ker je Nastić pri vseh akcijah, ki jih je «razkril», sam sedeloval, torej bi tudi on spadal med obtožence, ako bi bila dotična «razkritja» resnična. Končno se omenja tudi «revolucionarni statut».

Ogrska volilna reforma je odložena. V torek je bil njen oče, Andrassy, sam na Dunaju in je prosil cesarja za dovoljenje, da se sme razprava o volilni reformi odgoditi. To dovoljenje je dobil. Andrassy je imel za svoje prošnjo dva poudara; prvič je madžarska koalicija izgubila že mnogo nekdanjega ugleda pri volilcih, pa bi se rada zopet prikupila šovinistom. To upa doseči z nacionalističnimi zahtevami pri vojaštvu in s samostalno ogrsko banko. Drugič so pa postala vladi tla pod nogami prav zaradi volilne reforme vroča. Strankina disciplina je zlasti med «neodvisnjaki» od dne do dne slabejša, tako da hoče baje tudi zbornični predsednik Justh nastopiti proti pluraliteti. Na ta način nima vlada nič gotovosti, da bo njen sramotni načrt sprejet, pa bi rada odložila nevarnost, kolikor se da.

Položaj ogrske vlade je res postal kritičen. Že dolgo se opazajo nesoglasja med vlado in posameznimi strankami in skupinami koalicije. Zadnji čas se je pa to razmerje skrajno poostriilo. Namesto volilne reforme je zdaj na dnevnem redu davčna reforma. A tudi to razpravo namerava vlada pretrgati in spraviti zakon o rekrutih na

dnevni red. Zaradi tega je neodvisna stranka silno ogorčena ter napoveduje, da ne dovoli ne enega rekruta, dokler ne bo bančno vprašanje tako rešeno kakor hočejo neodvisnjaki. Vlada hoče baje še ta teden počakati, kaj se zgodi; če bi se začela obstrukcija, misli pa demisionirati. Za to je itak že davno zrela.

Srbija je nakupila zopet 1200 konj na Ruskem. Bivši ministrski predsednik Pašić, vodja staroradikalne stranke, se hoče umakniti iz političnega življenja.

V srbski skupščini je socialni demokrat Kazlerović interpeliral vojnega ministra zaradi velikih nerednosti pri vojaški upravi in minister je priznal, da so se res zgodili velikanski skandali. Začelo se je že takrat, ko so se naročili novi topovi. Visoki častniki so se dali podkupovati, poneverili so velikanske svote eraričnega denarja, s kratka v manjšem merilu je tako, kakor je bilo na Ruskem ob času japonske vojne.

Bolgarska je poklicala trinajst letnikov rezervistov osme obmejne divizije v Stari Zagori na «orožne vaje». S tem je divizija postavljena v vojno stanje. Vlada pravi, da je morala storiti to, ker se kaže v drinopoljskem okraju sumljivo turško vojaško gibanje.

Na plenarni seji francoske socialistične stranke je sodrug Vaillant na podlagi dopisov iz Avstro-Ogrske, Srbije, Bosne in Hercegovine dejal, da bi Rusija s spletkarjenjem rada nagnala Srbijo in Črnogoro na vojno. Naglašal je potrebo sloge vseh socialistov, da se ohrani mir.

Domače vesti.

Konflikt Schwarz-Hribar. V uradni «Lai-bacher Zeitung» je, kakor smo že poročali, zavzel deželni predsednik baron Schwarz še enkrat stališče proti županu Hribarju. Oficiozni komunikacije v glavnem trdijo, da je bilo županu nepotrebno, zahtevati, da se dodajo žandarskim patruljam mestni redarji, ker je to vlada že sama odredila; dalje pa, da je župan dne 19. septembra sam telefonično predlagal, naj se zvečer porabi vojaštvo. Na to oficiozno izjavo odgovarja župan Hribar v «Poslanem» v «Slovenskem Narodu»:

1. Glede pogovora z gospodom policijskim svetnikom Wratschkom vztrajam pri tem, kar sem povedal. Uradno poročilo, spisano 17 dni kasneje, ne more za presojo stvari biti merodajno.

2. Kar se tiče pridodaje mestne policijske straže orožnim patruljam, priznavam, da sem se zmotil glede datuma. Dokaj dolgotrajno moral sem se namreč za mesane patrulje zavzemati meseca maja 1907 leta, ko se je prvič pod sedanjim gospodom deželnim predsednikom rabilo na ulicah orožništvo. Pomoto, ki se mi je vrnila, obžalujem: ne more se mi pa preveč šteti v greh, ako se pomisli, da sem ravno v usodepolnih dneh meseca septembra imel vsak dan celo vrsto razburljivih konferenc in važnih pogovorov.

3. Dne 19. septembra sem bil skoro neprestano pri telefonu. Ko bi me kdo danes vprašal, s kom in s čem sem govoril telefonično, ne mogel bi se ga spominjati. In tako se tudi telefoničnega pogovora z deželnim predstvom glede zastražnje kazine po vojaštvu prav nič ne spominjam. Ker pa to trdi gospod deželni predsednik in ker sem v popoldanskem usnem pogovoru isti predlog stavil, ne dvomim, da se je med ostalimi telefoničnimi pogovori vršil tudi ta. To pa seveda prav nič ne izpremirja mojih navedb, kakšen povod sem imel predlagati uporabo vojaštva samo pred kazino.

Ta izjava, če se le nekoliko pazno čita, vsebuje vendar odstop gospoda župana glede na tisto točko, zaradi katere je bilo največ hrupa. Deželni predsednik je, kakor znano, v deželnem zboru trdil, da je župan dne 19. septembra izpremenil svoje prvotno mnenje in sam predlagal vojaštvo. To je hitro pograbil dr. Šustersi in ostentativno vprašal, če je to res. V občinskem svetu je podal župan dolgo izjavo, ki je v bistvu izrekala, da to ni res, češ, da je bila poraba vojaštva že sklenjena, ko je on prišel k deželni vladi in da ni mogel storiti nič drugega, kakor vzeti sklep na znanje in vplivati, da se poraba vojaštva omeji na kordon pred kazino. Tej izjavi je deželni predsednik decidirano nasprotoval, češ: Gospod župan je pozabil povedati, da je že pred tem, spontanno, t. j. iz lastnega nagiba, telefonično predlagal porabo vojaštva za večer. In na to ogovarja župan: «Ne dvomim, da se je med ostalimi telefoničnimi pogovori vršil tudi ta.» To se pravi: Gospod župan ne dvomi, da je sam predlagal, naj se za večer porabi vojaštvo... Naj se obrača stvar kakor se hoče, to je vendar povsem jasna retirada. In če je s to izjavo končana polemika, se mora reči, da je ta boj izgubil župan. Morda ga ne bi bil, če ne bi bili prav njegovi pristaši označevali poziv vojaštva za največji zločin.

O raznašanju časopisov je izreklo ljubljansko deželno sodišče v vzlicni obravnavi upravitelja «Narodne Tiskarne» sodbo, ki se ne strinja s prakso in po našem mnenju tudi nasprotuje misli zakona. Sodišče je namreč izreklo, da se sme začeti z raznašanjem časopisov šele tedaj, kadar so dolžnostni iztisi oddani državnemu pravdnistvu in varstveni oblasti. Splošno velja načelo, da se oddajo dolžnostni iztisi takrat, kadar se začne z razpečevanjem. Če bi obveljala razsodba deželnega

sodišča, bi se skoraj približali preventivni cenzuri. Proti razsodbi se vložijo tožba za varstvo zakona pri generalni prokuraturi.

Mestno zastavljalnico ustanovi ljubljanska občina. Na zadnji seji je občinski svet sklenil:

1. Sklene se ustanoviti mestna zastavljalnica z namenom, da nudi siromašnemu občinstvu pomoč s posojili na zastave in da event. prometne prebitke izroča mestnemu ubožnemu zakladu.

2. Magistratu se naroča, da za ustanovitev izposluje potrebno dovoljenje.

Ljubljansko veteransko društvo je zadela huda nesreča. Ne, to je premalo. Zadel ga je cel kupček nesreč. Najprej je izgubilo cesarjevo pokroviteljstvo, potem pravico, da sme imeti avstrijskega orla na zastavi in končno je bilo razpuščeno, ker je dovolilo 200 kron za žrtve 20. septembra. Kravavo ironična zna biti včasih zgodovina in zdaj se je pokazala prav tako. Ubogi veteranjari! Ni jih na svetu bolj lojalnih, monarhističnih, avstrijankovskih ljudi nego so veteranci in zdaj — kaj bo zdaj? Kdo se bo zdaj ob pogrebnih postavljaj s petelinovim perjem? Kdo bo pri vojaških paradah defiliraj s predolgimi koraki in s prešibkimi koleno? In kaj bodo počeli tisti, ki so smeli celo komandirati? Seveda bodo proti razpustu rekurirali. Zakaj to se mora že priznati, da se človek zaradi utemeljitve razpusta kar za glavo prime. Če ne sme društvo, ki ima 23.000 kron premoženja, žrtvovati borih 200 kron v tak namen, tedaj niso avstrijska društva pod državnim nadzorstvom, ampak pod kurateljo. Seveda je na drugi strani resnično, da je bilo marsikatero delavsko društvo razpuščeno zaradi še bolj malenkostnih reči. Tako je na primer nekdanje tržasko izobraževalno društvo storilo smrt zaradi par Aškerčevih pesmi. Ampak da se zgodi kaj takega veterancem, je že prehudo. Le pozabiti se ne sme, da ima ta razpust prav precejšen vzgojevalen pomen. Če je organizirana lojalnost ni varna takih udarcev, čemu jo potem sploh organizirati, uniformirati, registrirati i. t. d.? In še nekaj prihaja človeku na misel. Veteranci so pač nekaj kolikor toliko vojaškega; saj imajo celo v črni vojski posebno nalogo. In kdo ve — če je vlada začela razpuščati veteranske kore, morda še doživimo, da razpusti ves militarizem.

Ljubljanske zizibambule so v nedeljo v Šiški klaverno pogorele in zdaj kriče po vseh listih, ki so jim dostopni, kakor da bi jih kdo drl. Če bi človek smel verjeti «Slov. Narodu», «Narodnemu Dnevniku i. t. d.», bi moral misliti, da se je zgodila zizibambulam res kdove kakšna krivica. Pa kaj je bilo? Ribnikarjeva četica je hotela zopet izvršiti majhen švindel, pa se ji ni posrečil. Sklicala je v Šiško «ljudski shod». Ko so pa zborovalci zahtevali, da se voli predsedstvo, je Ribnikar naenkrat trdil, da je to — društven shod. Vprašanje je, če imajo «Narodni Delavci» (1) socialne demokrate za tako nevedne, ali pa so sami taki ignorantje, da ne znajo ločiti ljudskega shoda od društvenega. Če mislijo, da je vsak shod, ki ga skliče društvo, društven shod, se morajo še temeljito učiti zborovalne postave. Ljudski shod je ljudski shod, pa ga naj skliče kdorkoli. In na ljudskih shodih je bila od nekdaj taka navada, da se je volilo predsedstvo. Na shodih, ki jih sklicuje «Narodna», je pa to že zaradi tega priporočljivo, ker sicer ni nobene garancije, da dobi besedo, kdor ni všeč Ribnikarjevemu. Na shodu je bilo okrog 180 socialnih demokratov in 23 narodnjakarjev, ki so pa hoteli na vsak način terorizirati večino. O tem ne more biti nobenega dvoma, ker so je na shodu ponovno dokazalo, da so socialni demokrate v ogromni večini. Sodrug Kocmur, ki si je pridobil največje zasluge, da se ni zgodilo nič hujšega, je podajal Ribnikarju najkulantnejše predloge. Zagotavljal je, da dobi Ribnikar prvi besedo, potem socialist, potem pa zopet narodnjakar. Ampak Ribnikar je odklanjal vse in bilo je očitno, da mladoliberalci sploh nočejo zborovati, če se ne morejo nemoteno lagati. Če bi bili socialisti pripustili narodnjakarsko predsedništvo, bi danes zizibambule trobili urbi et orbi, da so imeli ogromno večino in da je cela Šiška njihova. Vse, kar čenčata «Narod» in celjski «Dnevnik» o surovosti socialnih demokratov, je pa prav tako onemogla laž kakor «Narodova» bajka, da je žandarmerija izpraznila salon. Res je le to, da je po poldrugournem prepiru narodnjaska četica pobrala kopita in odšla v čitalnico, kjer je potem 23 njenih junakov «zborovalo» in se «konstituiralo». Posebno debelo laž ima «Slovenec», ki pravi, da sta bila dva mladoliberalca ranjena z noži. Knjigovez Feldstein, ki je od nekdaj znan rabukaski agitator liberalcev, je bil nekoliko opraskan po obrazu, a ker je bil korenito «navdušen», je prav lahko mogode, da se je sam opraskal. Da se zizibambule jeze, je umevno; ampak kar so skupili, naj pripišejo sami sebi. Šišensko delavstvo si pa prav nič ne želi njihovega «reševanja».

Tržni nadzornik Ribnikar je v nedeljo po šišenskem fiasku dejal, da garantira, da ne dobe socialni demokrate «Mestnega Doma» za noben shod več. To je zelo zanimiva izjava. Radi bi vedeli, odkdaj disponira Ribnikar za dvorano «Mestnega Doma»? Doslej smo mislili, da je to kompetenca mestnega zupana. Govorilo se je sicer že, da misli gosp. Ribnikar zasesti Hribarjev stol na rotovžu; a da izvršuje že danes županske prerogative, ni še nikomur znano.

Liberalno-klerikalna harmonija producira že čudovito disonantne akorde. Ob deželnozborskih volitvah, ko je bilo za enkrat gotovo da ne morejo drugi drugim izmakniti nobenih mandatov, je bilo komadno. Dekretiralo se je enostavno: Po deželi klerikalce, v Ljubljani liberalce, pa je bil prihranjen boj in vse, kar je v boju neprijateljskega. A prisle so volitve za trgovsko-obrtno zbornico in že je harmonija nekam taka, kakor če se bobna na počen loncec. Komaj združeni bratje so si v laseh, kakor da ni bilo nikoli sloge in pobratinstva. «Narod» očita klerikalcem celo, kakor v pozabljenih dneh, nejalostnost in hinavščino. Liberalci so klerikalcem ponujali kompromis, s katerim bi se število klerikalnih prisednikov v zbornici pomnožilo. Hinavščina je pa v tem, da niso rekli klerikalci ne «da» ne «ne», dokler niso bili popolnoma pripravljeni. Naenkrat so začeli z agitacijo za svoje kandidate in so zvalili krivdo za razbiti kompromis na — liberalce. Zdaj pa naprednjaki debelo gledajo in «Narod» že govori o skrajni nevarnosti. In čudijo se. Kakor da bi bili klerikalci že kdaj kaj storili, od česar niso pričakovali profita! Če bo sloga ali «harmonija» trajala še nekaj časa, se bodo čudili še bolj.

Žlahta na Slovenskem je kakor slavna starogrška kača, s katero se je ukvarjal Herkules. Od bijes ji eno glavo, pa ji zrastejo tri nove. Nekoliko je ta istorija že znana iz preteklosti in polpreteklosti. Se ni vse iz prejšnjih časov definitivno, pa se že vzdigujejo novi gospodje. Zdaj se je pričelo to lepo gospodarstvo v deželnem dvorcu v Ljubljani, kjer je gospod pl. Šuklje glavar, ki ima srce za svoje ljudi. Tako se menda izkazuje hvalnega usodi, ker ga je postavila na visoko mesto, kjer se izpolnjujejo njegove najsmelejše nade. Pravijo, da imajo klerikalci kremenite demokrate med seboj; seveda se ne ve, kaj da pravijo o tej kamari, ki se zbira v deželnem dvorcu. Če jo prebavljajo, jim želimo dober tek. Nas ne boli glava za to. A ljudje, ki niso v žlahti, naj študirajo Dantejev napis nad pekloma. Lasciate ogni speranza — vi, ki bi radi vstopili v internum deželnega dela.

Ne igrajte se z orožjem! V ponedeljek teden popoldne se je zgodila v Ljubljani smrtna nesreča zaradi neprevidnega ravnanja z orožjem. V čevljarski delavnici na Starem trgu št. 22 je med delom 19 letni čevljarski pomočnik Fran Mohorič, rodom iz Kranja, pokazal poslovođji Alojziju Kinku samokres, v katerem so bile 4 patrone. Ta je samokres izpraznil ter mu dal patrone s samokresom vred nazaj. Mohorič je nato dal tri svojemu prijatelju Kavčiču, eno pa je dejal zopet v samokres ter z njim v svoji lahkomišljenosti pomeril v svojega tovarisa, 22 letnega čevljarskega pomočnika iz Metlike, Rudolfa Kifnarja. Pri tej skrajni neprevidnosti se mu samokres sproži ter je krogla zadela Kifnarja v čelo, ki se je takoj zgrudil mrtev na tla. Ker je imel v roki takrat baš čevljarski nož (knajp), se je pri padcu obrezal tako hudo, da je bila cela mlaka krvi okrog njega. Na lice mesta dosla policijska komisija je odredila, da so ponesrečenca odpeljali v mrtvašnico k Sv. Krištofu, Mohoriča pa, ki se je bil tako ustrašil, da je hotel skočiti skozi okno, a so ga domači še pravočasno obdržali, so aretirali. Bil je ves iz sebe in je kakor blazen vpil, da naj mu dajo samokres, da bo še sebe ustrelil. Pred hišo se je bila zbrala velika množica ljudi, ki jo je skoraj poldrugo uro oblegala in se razšla že pozno potem, ko so mrtveca in Mohorič odpeljali. Drugi dan so ga izpustili iz preiskovalnega zapora. Mohorič je nesrečni revolver pred tremi tedni kupil od nekega dijaka in se je vedno igral z revolverjem. Ustreljeni Kifnar je bil organiziran sodrug in je obiskoval tudi delavsko solo.

Ljudsko-šolski zakon je klerikalcem od nekdaj trn v peti in kjer imajo kaj moči, silijo z vsemi stitimi, da bi se preosnoval, seveda na slabše. Tudi v kranjskem deželnem zboru je bilo pričakovati kakor amen v očenašu, da pridejo s takim predlogom, čim bodo imeli večino. In prišli so že. Deželni odbor je dobil nalog, da predloži zboru od prihodnjega zasedanja izpreminjevalni načrt. Pričakovati imamo torej v prihodnjem zasedanju kaj lepega. Tudi nam bi bilo prav všeč, če bi se izpremenil šolski zakon, ako bi bilo pričakovati izboljšanja. A kam merijo klerikalci, je vsaj deloma pokazal dekan Lavrenčič, ki je govoril o predmetu v deželnem zboru. Klerikalni poslanec se je pritoževal, da je «učni načrt odmerjen po enem kopitu za deželo, mesta in industrialne kraje, isti za otroka uradnika, isti za otroka kmeta, za otroka obrtnika in delavca... Ljudska šola obkłada otroke z raznimi in takimi predmeti, ki nimajo za življenje veljave... Šola vzbujaj ljubezen do boga in domovine ter povdarjaj pogosto imenitnost in važnost nižjih stanov, da bodo otroci pozneje v svojem kmetskem, obrtnem in delavskem stanu zadovoljni, veseli in srečni... To so znani glasovi, katerim slede v klerikalnih govorih redno stare nazadnjaške zahteve. Delavčemu otroku ni treba toliko znati kakor gospodskemu, na deželi naj otroci pomagajo staršem, ne pa da bi hodili v šolo i. t. d.» Poslanec dr. Triller je sicer nekaj omenjal o kulturnih zahtevah; a če bo boj proti poslabšanju šole prepuščen samo liberalcem, bo malo uspeha. Klerikalci se pripravljajo na naskok na šolstvo; torej se ne sme spati.

Predavanje o potresu je imel v sredo večer profesor Grošelj v «Mestnem Domu». Bilo je zanimivo in jako dobro obiskano. A ko je bilo končano, so obiskovalci doživeli še posebno preseenečenje. Na oder je namreč stopil — Ribnikar in se je zahvalil za mnogobrojno udeležbo v imenu — «Narodne Delavske organizacije». V njeno korist se je namreč priredilo predavanje. Obiskovalci so debelo gledali; zdaj so namreč šele spoznali, da jih je Ribnikarija speljala na led s čisto navadnim švindlom. Predavanje je bilo naznanjeno, ne da bi bil označen ali podpisan prireditelj; pač pa je bilo rečeno, da se vrši v «dobrodelen namen». Nekateri so mislili, da prireja predavanje «Akademija», dobrodelen namen je pa večinoma navajal na misel, da je dohodek namenjen žrtvam potresa, pa se je sodilo, da prireja predavanje posebni odbor, ki se je ustanovil v Ljubljani za nabiranje doneskov za ponesrečence. Na «N. D. O.» ni nihče mislil in da je «N. D. O.» s tem izvršila prav surov švindel, ne bo povečalo simpatij, ki jih itak nikjer ne uživa. Seveda je bil švindel nameravan in vedoma izvršen; na firmo «N. D. O.» ne bi bila prišla najbrže niti desetina onih poslušalcev, ki je bila tam. A pogostoma ne bo pomagala taka sleparija.

Starostno zavarovanje v Avstriji je še načrt in precej vode bo še izteklo proti Črnemu in Jadranskemu morju, preden dobi prvi ostareli in onemogli delavec par kronic rente. Tako je v Avstriji. Na Kranjskem se lahko ponasamo, da marsiramo na čelu in država se pride lahko «les učiti». Deželni zbor je že praktično uveljavil načelo starostnega zavarovanja in sicer na predlog veledemokrata, milostljivega gospoda grofa Barbota. Za enkrat seveda niso mogli preskrbeti vseh dninarjev, poslov, služabnikov; pa ta družba lahko čaka, saj zna stradati. Za sedaj je prišel le eden na vrsto, bivši pisar, ki je svoje dni po notranjskih postajah markiral hode. Seveda tudi ne bi danes užival penzije, če bi bil s svojo ljudsko šolo in eno realno ostal pri tem poslu. Ampak ker so na Kranjskem od nekdaj vpoštevali pridne, inteligentne in šolane ljudi, je postal deželni glavar; v samoti na Ažmanovem gradu zdaj premišljuje svoja slavna dela Oton pl. Detela in si viha brke, ker mu je kavalir Barbo preskrbel neznatno starostno podporico 4000 kron. Edino skrb mu pa dela vprašanje: Zakaj in čemu?

Iz Delavske tiskovne družbe v Ljubljani. Opozarja se vse one člane, ki se jih tiče, na § 6 združenih pravil, ki pravi med drugim: «Kdor zaostane s svojimi obroki tri mesece za seboj in na tozadevni opomin ne stori svoje dolžnosti, izgubi članstvo.» — Današnji opomin je že drugi. Kdor izmed tistih, ki se čutijo prizadeti 30. t. m. ne stori svoje dolžnosti, oz. se ne opraviči, izgubi članstvo. — Odbor.

247 milijonov je šlo v zrak. Iz statističnih podatkov o avstrijskem tobačnem monopolu v letu 1907 je razvidno, da se je poraba tobaka v vseh deželah mnogo povišala. V primeri z letom 1906 se je prodalo 1907 tobaka za 5.622.702 K, skupni dohodki so pa znašali strašno svoto 247.764.510 K. Tobaka se je spečalo 465.570 kg manj od l. 1906. Iz tega sledi, da se je vsled boljšega gospodarstva stanja prebivalstva kadil boljši tobak. V avstrijskih kronovinah se je pokadilo 1.228.518.583 smodk. Najbujši kadilci so na Nižjeavstrijskem, kjer znaša tobačni konsum povprečno 7 K 66 vin. na glavo. Štirikrat tako velika kot poraba cigar je poraba cigaret, ki se jih je pokadilo leta 1907 4.497.333.802 komada. Država je dobila od njih 80.529.052 K. Cigaret se je pokadilo 19318 milijonov več od leta 1906, pri čemer so na prvem mestu sport, damske in memfis-cigarete. Manj se je prodalo dram in ogrskih cigaret, kakor tudi vrste «sultan», ki je šlo 8 milijonov komadov manj. Tudi konsum specialitet se je zvišal. Skupicek za cigarete je 64 odstot. večji nego leta 1906. Od velikanskega dobička, ki ga daje tobačna industrija državi, imajo najmanjše tisti, ki ga ustvarjajo: tobačni delavci in delavke.

Dopisi.

Gorica. Gibanje soc. dem. organizacij je vzbudilo naše «liberalce», da so začeli z — «narodno delavsko organizacijo», ki naj sedaj da Gabrščeku tisto meso, ki ga mu je Frankotova «agrarna» stranka odvzela. Razume se, da delavcev ta narodna delavska organizacija ne bo imela. Gabrščekov faktor Hrvat Fabčič pač ne bo imel tiste privlačne sile, da bi polnil cirkus narodnjakarjev. No, pa bodi že kakorkoli, liberalci z Gabrščekom vred se bližajo s hitrimi koraki žalostnemu koncu! Tudi «N. D. O.» jim ne bo služila za uspešen medikament. Naše organizacije se namreč prav lepo razvijajo. Železničarji obeh železnic, južne in državne, imajo že lepe podružnice, ki se vsaki mesec zboljšujejo. Tudi druge stroke grede za njimi. Tako tudi mora biti. — Južni železničarji so imeli dne 25. t. m. shod pri Jeranu, ki bo gotovo prav veliko koristil tej organizaciji. Govorila sta sodr. Josip Kopač in Anton Kristan. — Tudi druge organizacije delajo tako. Seveda je še obilo polja, ki ga je obdelati treba. Pot, po kateri hodi sedaj organizacija, je prava in jamči za povoljane uspehe delavskemu ljudstvu v Gorici.

Podgora. V naši papirnici vladajo razmere, ki na silijo, da se začnemo s malo bolj brigati zase

nego smo se doslej. Organizacije ni tiste kakor bi morala biti, in zato jo bo potreba urediti! Dne 25. t. m. zvečer smo imeli zopet večji sestanek, na katerem nam je sodr. Anton Kristan na poljuden način razložil nalogo organizacije kemičnega delavstva. Upamo, da bodo njegove besede našle primeren odmev, in da se bomo papirniški delavci res tako organizirali kot to zahteva sedanji čas in sedanje razmere.

Hrastnik. Dne 24. t. m. dop. se je vršil pri nas lepo obiskan shod, na katerem sta govorila o namenih dobre zadrugne organizacije delavskega ljudstva sodrug Anton Kristan iz Ljubljane in sodr. Miha Čobal iz Zagorja. — Isto dopoldne se je vršil izvanredni občni zbor konsumnega društva rudarjev za Hrastnik, Dol in Ojstro. Izvolili so se v načelstvo in nadzorstvo naši sodrugi rudarji, ki bodo imeli nalogo to društvo spraviti iz nereda, kamor ga je zapeljal dosednji odbor. Dela bo veliko, ali z združenimi močmi se bo vse naredilo. — Upati je, da se Hrastnik polagoma povzdigne tako kot je treba.

Trbovlje. 24. t. m. so se naši rudarji zopet spomnili nesrečnih žrtv z dne 26. jan. 1905. V lepem velikem izprehodu so šli na pokopališče na grobove svojih tovarišev, ki so padli kot žrtve nenasitnega kapitala. Sodrug Mihael Čobal iz Zagorja in Anton Kristan iz Ljubljane sta se spomnila v primernih nagovorih težkih dni iz leta 1905. — Pri našem rudniku so nesreče vsak dan na dnevnem redu. Danes doleti tega, jutri drugega. Žrtve dela padajo — in konca videti ni! O, da bi se delavstvo vse bolj oklenilo organizacije nego je to doslej. Delavski trboveljski — v unijo rudarjev!!

Spodnja Šiška. V petek 22. t. m. je bil pogreb umrle S. N., žene nadsprevodnika drž. žel. Ko se pripelje krsta mimo prodajalne g. Tom. Tušarja, stopi Tušar pred vrata in reče: »No al' s' šla hudiču v r—, prekleta coprnca.« Tušar je pristen narodnjakar, član izobraževalnega društva v Spod. Šiški in odbornik šišenskega Škola. Pred par leti je prišel v Šiško in si zidal na puf hišo, sedaj pa ima take izraze za železničarje, ki so mu do eksistence pripomogli. Železničarji, vzdrnite se, vsak naj postane možak, ki se svoje vrednosti zaveda, da je koristen član človeške družbe in da je tudi zmožen ostreti se parazitov, kateri se redijo od njegovega dela. V politični, strokovni in gospodarski organizaciji imate moč, katera lahko strmo glavi ves razred pijavk. Ribnikarjevo N. D. O. pa opozarjam, naj gg. Tušarju priskrbi sedež v vodstvu, kadar bo okrajna skupina za Šiško ustanovljena, da pride ta biser izobrazbe k popolni veljavi. O zmožnosti, da prekosi v surovosti še tržške narodnjakarje, je prinesel javen dokaz.

Iz Spodnjega Roža na Koroskem. Splošno je znano, da je imel naš kmet v minulem letu kaj slabo letino. Toča mu je pobila, polje mu je obiskala suša, podjed in potem se celo huda zgodnja slana. Ali za bedo, kateri je vsled tega izročeno kmetstvo ljudstvo, se ne briga črna garda. Od marsikaterih setev ni kmet namlatil niti kaj prida dvojnega semena, tako da večinoma ljudje ne vedo, kaj početi. Vendar ga črnosuknježi ne puste pri miru, ampak beračenje jim je tako prešlo v kri in meso, da ga tudi v najhujši stiski še sami pritiskajo. V pozni jeseni je stikala tukaj okoli nuna, v začetku minulega tedna jo je pa prilo-mastil gosposki človek, kateremu je soditi 30 let in je prav lepo rejen in zdrav ter je videti, da bi bil prav sposoben za koristno delo, če bi le hotel delati. Pametni mož si je pa znal izbrati poklic, ki je gotovo bolj prijeten. Ze ime se kaj lepo slisi: Usmiljeni brat mu pravijo. A kako se vjema to ime z njegovim ravnanjem in z njegovimi dejanji, pokaže le en primer. V neki hiši slučajno ni bilo gospodarja doma in zato se mu tam »fehtanje« in obneslo. On si je pa morda mislil, da se je gospodar nalašč skril, da mu ne bi bilo treba dati. Mogoče ima izkušnje v tem. Čez noč se je možakar tako ohrabil, da je prihitel zjutraj, ko se je komaj zdanilo, s trdimi koraki v tisto hišo in se je razkoračen postavil sredi sobe. Brez vsakega povoda je začel vpiti: »Nesramni in zagrizeni ljudje ste tukaj!« Obenem pa je dvignil svojo gorjačo, a še preden je zavihtel, se je vendar previdno ozrl in je ugledal, da prihajajo domači ljudje, ki jih je njegovo vpitje privabilo gledat, kaj se godi v sobi. Le temu slučaju se je torej zahvaliti, da se je posrečilo, postaviti pobesnega črnuha brez zlih posledic na prosto. Zunaj je pa še kričal: »To ni nič! Ene hiše se bom lahko izognil.« Kar od poklicane oblasti ni kaj pričakovati, upamo le od socialno-demokratskih poslancev, da nas rešijo te toče, ki pobije tudi po zimi.

Umetnost in književnost.

«V dobi klerikalizma.» Cena 40 v. V časih, ko začenja pri nas na Slovenskem, neomejeno vladati črni klerikalizem, je zelo dobro in potrebno, da se delavci ogledajo klerikalizmu in darove, ki jih prinaša. Brošura «V dobi klerikalizma», ki jo je izdala «Delavska tiskovna družba v Ljubljani», je kar najbolj pripravna, da izvrši to nalogo. Delavci! Berite in širite to brošuro. Cena je tako nizka, da si jo lahko vsakdo nabavi.

Sodrugi!

V smislu strankinih določb in sklepov za njegga zbora razpisujemo

VII. redni strankin zbor jugoslovanske socialne demokracije

in ga sklicujemo

na dni 31. prosinca, 1. in 2.

:: svečana 1909 ::

v Ljubljano.

Provizorično predlagamo sledeči dnevni red:

1. Poročila, podaja tajnik sodrug Ivan Mlinar.
2. Politični položaj, poroča sodrug Etbin Kristan.
3. a) organizacija, poroča sodrug Ivan Kocmur.
b) Taktika, poroča sodrug dr. Tuma.
4. Tisk, poroča sodrug Anton Kristan.
5. Volitev izvrševalnega odbora.
6. Raznoterosti.

Pozivljamo vse organizacije, ki imajo po strankinih določbah pravico do udeležbe na strankinem zboru, da pravočasno izvolijo svoje zastopnike in jih naznanijo izvrševalnemu odboru. Predlogi, ki naj pridejo na razpravo na strankinem zboru, naj se vpošljejo izvrševalnemu odboru najkasneje do 20. januarja 1909.

Vse deželne, okrajne in krajne organizacije ter strokovne skupine in ženske organizacije vabimo, naj se poslužijo svoje pravice in odpošljejo na zbor svoje zastopnike. Mnogoštevilna udeležba je v interesu razvoja stranke in zato naj ne izostane nobena organizacija. Vsak delegat se mora na zboru izkazati z mandatom svoje organizacije. Formularji za mandate se lahko dobe pri izvrševalnem odboru.

Sodrugi!

Zbor stranke ima izvršiti važne naloge. Stranka napreduje in izpopolnitev organizacije je naravna posledica razvoja. Dobra organizacija je predpogoj vsakemu delu in vsakemu vspehu; tesno združeno pa je z organizacijo vprašanje taktike. Prevažna je pa tudi ureditev naših tiskovnih razmer. Tudi v tem oziru nam nalaga razvoj stranke dolžnosti, o katerih mora strankin zbor resno razpravljati in sklepati, da se potem sklepi lahko tudi izvrše. Pa tudi politični položaj v državi sploh in v slovenskih deželah posebej je tak, da mu mora stranka posvetiti vso pažnjo. Zaraditega pričakujemo, da se udeležite zbora v največjem številu.

V LJUBLJANI, v božiču 1908.

Izvrševalni odbor.

Za zbor stranke.

Vsi sodrugi, ki pridejo kot delegatje na zbor stranke v Ljubljano, se prosijo, da naznanijo upravnistvu »Rdečega Prapora«, s katerim vlakom se pripeljejo, da jih tukajšnji sodrugi lahko sprejmejo in jim postrežejo.

Vsi delegatje, ki žele, da se jim preskrbi stanovanje ob času strankinega zbora, naj to čimprej naznanijo upravnistvu »Rdečega Prapora«. Povedo naj tudi približno ceno.

Ljubljanski sodrugi, ki bi mogli ob strankinem zboru sprejeti kakšnega zunanjega delegata na stanovanje, naj se oglasijo v »Delavski Tiskovni Družbi«, Dunajska cesta št. 20.

Za zunanje delegate so se odposlali obrazci mandatov v vse kraje, a povsod po enem zaupniku. Kdor je v kakšnem mestu sprejel mandate, naj jih razdeli delegatom. Na strankinem zboru se mora vsak delegat izkazati z mandatom.

Ljubljanski sodrugi, ki žele kot gostje prisostvovati strankinemu zboru, naj se oglasijo v »Delavski Tiskovni Družbi«.

Vse organizacije se opozarjajo, da je po strankinem statutu voliti delegate za strankin zbor na zaupnem shodu in da se mora volitev potrditi na mandatu. Vsaka krajevna, okrajna in deželna organizacija lahko pošlje po dva, vsaka strokovna skupina po enega delegata. Organizirane žene lahko pošljejo svoje lastne delegatke.

Socialni pregled.

Delovni svet in socialno zavarovanje.

Zavarovalni odsek delovnega sveta je imel v sredo na Dunaju sejo pod predsedništvom dr. Bärnreitherja ter je končal svoje posveto-

vanje o socialnem zavarovanju. Oficialno poročil ki se je izdalo o tej seji, pravi:

Predmet razprave je bil vprašanje zavarovalne organizacije. Na predlog predsednika Bärnreitherja se je najprej razpravljalo o razmerju med okrajnimi uradi in bolniškimi blagajnami. Predsednik je razlagal kompetence okrajnih uradov in bolniških blagajn, kakor so določene v zakonskem načrtu in je naglašal težave upravno-tehničnega značaja, ki lahko nastanejo, če obstoje oboji zavodi.

Minist. svetnik Kaan je utemeljeval razloge, iz katerih namerava vlada ustanoviti okrajne urade. Odločevalo je lokalno središče za upravo vseh zavarovalnih panog v vsakem okraju. Težave, ki bi morda nastale, bi se lahko odpravile s primerno uravnavo poslovanja pri okrajnih uradih.

Dr. Kienböck se je bavil z različnimi oblikami zavarovalne organizacije in je dejal, da je taka rešitev, kakršno predlaga zakonski načrt, najbolj primerna. Bolniške blagajne bi dobile hvalvredno podporo v okrajnih uradih, ki bi jim odzeli razna sitna dela. Misel, da bi bilo vse socialno zavarovanje utemeljeno na bolniških blagajnah, kar zahteva velika skupina delavskih zastopnikov, se mora odkloniti z ozirom na posebno sestavo blagajniških predstojništev.

Dr. Karpeles je izražal strah, da bo nameravana organizacija delala z velikimi upravnimi stroški. Okrajni uradi, katerih predstojništva ne bodo sestavljena iz delavcev in podjetnikov, temveč tudi iz samostalnih, bo vrhutega uničila avtonomijo bolniških blagajn, ki se je v praktičnem življenju izkazala koristno. Govornik je podal predlog, naj delovni svet vztraja na tem, da mora socialno zavarovanje temeljiti na bolniških blagajnah.

Bubnik je izjavil, da češko narodno socialno delavstvo ne bi ugovarjalo ustanovitvi okrajnih uradov, če se ohrani dosedanja samostanost bolniških blagajn glede na upravo in podpiranje članov in če se poskrbi zato, da se reševanje blagajniških opravil ne bo oteževalo in zadrževalo.

Dvorni svetnik Filipovič je zagovarjal predlog dr. Karpelesa, predlagal je pa dodatek, da se morajo v organizaciji bolniških blagajn varovati državni in podjetniški interesi.

Dr. Kienböck je v nasprotju s Filipovičem predlagal, da naj se označijo okrajni zavarovalni uradi za primerno nižjo stopnjo organizacije, če se vpoštevajo v njih sestavi interesi vseh prizadetih, tudi interesi velike industrije.

Predlog dr. Karpelesa z dodatkom dvornega svetnika Filipoviča se je odklonil, sprejel pa se je predlog dr. Kienböcka.

V daljši razpravi se je razmerje med blagajnami za starostno in invaliditetno zavarovanje ter med deželnimi uradi in rentnimi komisijami, ki so nameravane v zakonskem načrtu, pojasnil.

Predsednik je izražal pomisleke, če bo enotna rentna blagajna zmožna, odgovarjati vsem v posameznih deželah obstoječim različnostim.

Ko je podal ministerialni svetnik Kaan pojasnila v tem vprašanju, se je razpravljalo o vprašanju, če naj se obligatorično uvede zistem znamk za vplačila.

Obsirna debata se je razvila o razmerju med socialnim zavarovanjem in zavarovanjem privatnih uradnikov. Predsednik dr. Bärnreither je izražal mnenje, da se tudi slabše plačanim privatnim uradnikom ne bo mogel trajno odreči državni prispevek. Po daljši debati se je sprejel predlog dr. Kienböcka, da naj se zavarovancem, za katere velja zakon o pokojninskem zavarovanju z dne 16. decembra 1906, dovoli 90 kron državnega prispevka pod enakimi pogoji, pod kakršnimi je nameravan v zakonskem načrtu o socialnem zavarovanju. Odsek se je izrekel tudi zato, da naj se ob prenosu pokojninsko-zavarovalnega zakona spravijo zavodi za zavarovanje privatnih uradnikov v okvir socialnega zavarovanja.

Živahna razprava se je razvila o vprašanju, kako naj se uredi razmerje med socialnim zavarovanjem in oskrbo revežev. Dvorni svetnik dr. Filipovič je opozarjal, da se po izkušnjah v Nemčiji stroški za oskrbo revežev po vpeljavi delavskega zavarovanja niso znižali, ampak zvišali. Govornik je predlagal, naj se v § 108 zakonskega načrta določena dohodninska meja 2400 kron, ob kateri odpade državni prispevek, zniža na 1200 kron. Predlog je obveljal.

H koncu se je razpravljalo o upravnih stroških, ki jih utegne zahtevati socialno zavarovanje. Predsednik jih ceni na 50 do 60 milijonov kron. Ministerialni svetnik pl. Kaan je obsirno razpravljaj razmere, ki pridejo v poštev ter je sklepal, da morajo biti upravni stroški pač visoki, naj se že uravna organizacija kakor koli, da je pa cenitev predsednika vsekakor previsoka.

Delavni svet ima plenarno sejo dne 8. svečana in bo tedaj razpravljaj o odsekovih predlogih.

Strokovni pregled.

Strokovne organizacije po Slovenskem prošim ponovno, naj mi vrnejo izpolnjene dopolne pole v svrhu statistike. Rabim jih nujno. — A. Kristan, strokovni tajnik.

Zveza delavcev s kamnom sklicuje v zmislu § 9. zveznih pravil svoj tretji zvezni zbor za 10., 11. in 12. aprila t. l. na Dunaj v »Delavski Dom« XVI. Kreitnergasse 17—19. Za dnevni red predlaga:

1. Poslovne stvari: a) Končna določba o dnevnem redu; b) Volitev komisije za izpitanje mandatov, volitev komisije za volitve in za predloge.
2. Poročila: a) zveznega predstojništva; b) uredništva »Steinarbeiter«; c) uredništva »Kamnodelnika«; d) italijanskega, slovenskega in poljskega časopisja; e) pregledovalne komisije.
3. Plačilno gibanje in tarifne pogodbe.
4. Organizacija.
5. Volitev zveznega vodstva.
6. Strokovna statistika.
7. Predlogi, ki se niso rešili pri prejšnjih točkah.

Listnica uredništva.

Delavnica Praprotnik in tovarna Zabkar: Prihodnjič.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah **„Rdeči Prapor“**

Telefon št. 177 52-16

L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam
**zagrebaško in
:: češko pivo ::**

Telefon št. 177

5-6 **.. Naprodaj je ..**
v sredini Trbovelj
novozidana
hiša

prilpravna za vsako obrt po nizki ceni.
Vprašati je pri Janetu Barbotu, Loke 268.

Prva slovenska ::
:: modna trgovina
za gospode
Engelbert Skušek
Ljubljana
Mestni trg št. 19
se najtopleje priporoča.

104-29

J. Jax & sin
= LJUBLJANA =
Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji „ADLER“.
Vozna kolesa.

Centki zastoj in franko. 24-5

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za **moško**
in **žensko** blago pri 52-11

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singarjeve ulice 1.

AUSTRO-AMERICANA

Putniki v Ameriko
Wateri želijo dobro, po ceni in
varnosti potovati naj se obrnejo
Simonu Kmetetu
v Ljubljani Kolobovarske ulice 28
Kolobovarska Pijavica dolo in trajnostno

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatino. zapriseženi
sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in
žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhonov
in prstanov. V ralogi imam tudi gramofone in plošče
s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajoče
se božične in novoletne praznike, naj nihče ne zamudi
te prilike, ker sedem prodajal po znatno nižjih cenah.
Malo dobčka, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj
in poštne prosto! 52-11

BLUZE v težki svili, volni in
drugim modnim blagu,
v krasnih modelih, naj-
novejša modna krila, ko-
stume, dežne plašče, otročje obleke, krstno opravo,
predpasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-
finerje otročje kapice, klobučke, plaščke, parške modrce,
nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine
zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo pe-
rilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28
Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene
radi male režije brez konkurence. 52-11

35 letni velik
uspeh! 52-10

Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo
lekarna Piccolija
Ljubljana, Dunajska cesta.
Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

GRİČAR & MEJAČ, Ljubljana
Prešernove ulice št. 9

priporočata v največji izbi po najnižjih cenah 24-6

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in
dečke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice.

Največja zaloga, najboljša in najcenejša trdka za
naročevanje ozir. nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.
Lakov, pristnih angleških za vozove.
Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/4, 1/8
in 1 kg. 104-18
Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.
Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvnega za
pode; najcenejše in najboljše.
Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.
Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.
Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Maščoba za usnje.
Oljnatih barv, priznanih najboljših.
Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.
Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.
Steklarskega kleja, pristnega, z jamčeno trpežnega.
Gipsa, alabasterskega in štukaturnega.
Karbolineja, najboljše.
Fasadnih barv za apno.
Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.
Kleja za mizarje in sobne slikarje.
Vzorci za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno 1. 1892. — **Adolf Hauptmann v Ljubljani** — Ustanovljeno 1. 1892.
I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani
Telefon šte. 168. priporoča svoje

izborno pivo v sodcih in steklenicah.
ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.